

אימון הצבא למלחמה

טרקים מתוך הרצאה שקרא הגנרל ווייול ב־שנת 1933 (בעת שהיא בדרגת בריגדיר).*

מטרת האימון

אנא לשים לב כי כוונתי לדבר כאן על אימון „למלחמה“; לא „למלחמה הבאה“, אף לא לאיזו מלחמה מסוימת. יש סבורים שהאימון אצלנו לקוי מאוד באשר אין אנו רואים לפנינו שום בעיית־מלחמה מסוימת. אין דעתי כך. אין ספק כי שאלות הארגון והציוד מסובכות אצלנו, באין לפנינו תעודות צבאיות מסוימות, או, נכון יותר, באשר לפנינו כל כך הרבה תעודות בלתי מסוימות; אך אשר לאימון סבור אני כי הצורך לאמן, בפשטות, „למלחמה“ יש בו יתרון ברור, ולא עוד אלא שגם סכנה היא לאמן „לצורך איזו מלחמה מסוימת“. יען כי מלחמה מסוימת זו – לעולם אינו באה; היא לא באה בשנת 1914 – לא בשביל הצרפתים ולא בשבילנו; וכל כך הרבה מחינוכנו הצבאי, החל משנת 1919 עד עכשיו, עומעם וגובב־הבלים מחמת אימון לצרכי מלחמה מסוימת דוגמת המלחמה האחרונה – שהיתה כולה מלחמת־מצור ושימשה מקום־אימון גרוע ביותר בשביל חיל־הרגלים. על כן ננער נא מעל מוחותינו את שארית הבוץ של פלנדריה** ונתרכזו בעיקרי האימון „למלחמה“, כלומר „לכל מלחמה שהיא“.

מה אפוא הן התכונות שיש לסגל אותן לאיש־הצבא, כדי שיהיה „כשר־למלחמה“? סבורני, כי תסכימו, אולי, שהיסודות האלה מספקים פחות או יותר את כל הדרישות, היינו – משמעת, כושר גופני, התמחות להשתמש בנשק, אומנות־הקרב. אם כי יש מקום לחילוקי־דעות בדבר השיבותן היחסית של התכונות הללו. תפקידנו במולדת – לסגל את התכונות העיקריות הללו לאיש־הצבא. מעבר לים יכולים אנו להתמחות בפרטים: במלחמת־הרים על הגבול הצפוני־מערבי של הודו; בתפקידי משטרה בשאר מקומות מסוימים; וכן הלאה.

אגב, אני מניח כאן כי מתכוונים אנו לאמן חיל־רגלים ממש, לא רק מעין אותו סוג חיל־רגלים קונטיננטלי קצר־השירות, שדעתו נוחה כנראה לשמש בהתקפה כמנקי־רחוב מאחרי הארטילריה שלהם או כמשרתים לטנקים. חיילים רגלים כאלה אינם זקוקים לתורה רבה – רק קצת משמעת של שורה, מידה צנועה של כושר גופני, וידיעה להשתמש בנשק. לא לחיל־רגלי זה „המוקם־בזול“ אני מתכוון בדברי. אותו סוג מושלם שאני מתכוון אליו יהא מסוגל בהחלט להתגנב אל קני מכוונת־ידי, להתגבר על ידי הסתננות על קו־הגנה מאורגן בחפזה, ואף לחדור לתוך מערכת־הגנה מאורגנת בלי תמיכה מכרעת של ארטילריה; אלה יהיו, כלשון המעודדת ב„תזכיר־אימונים“ שנתפרסם זה לא כבר, – אנשים לוחמים להחריד – חסונים, פעילים, תאבי־דעת ותוקפנים – בוטחים ביכולתם להתקדם בעזרת נשקם הם“. הדבר ניתן להיעשות, אף בתנאים של ימינו. חיל־הרגלים שלנו בארץ־ישראל, המאומן יפה והבטוח בכוחותיו, הוכיח זאת לתורכים; דוגמאות אחרות לכך מצאנו בין צבאות הדומיניונים בצרפת, שהפליאו ברוחם הערה והנועזה, וכן אצל הגרמנים במרס 1918. שהצטיינו בתוקף־רוחם המאומן.

ועתה נבחן נא מקרוב את התכונות שראיתי אותן כעיקריות.

* מיובא מן הרבעון: Royal United Service Institution Journal, מאי 1933.

** זכר המלחמה בפלנדריה בשנות 18–1914. – המ“.

א. משמעת: לאמתו של דבר כוללת המשמעת את הכל; זה היסוד לכל שיטה של טקטיקה או אימון. אולם משמעת במובנה הפשוט אומרת: „רוח החייל“; ודרכי הרוח הזאת וצורתה החיצונית צריכים להשתנות בחילופי-העתים, ככל דבר אחר. טובה למדי הגדרת המשמעת שאנו מוצאים ב-אימון חיל-הרגלים, כרך א', לאמור: „ההרגל המושרש לציות מתוך-שמחה וללא היסוס, השולט ביצר הקרב ומכוון אותו. אולם אם אותו כרך מוסיף ואומר כי „השיטה הראשונה והמהירה ביותר ללמד משמעת היא תרגול-סדר במבנה-סגור“, הרי אני מתחיל לתהות ולפקפק, ודאי שנוהגים עדיין להשתמש בתרגול כבשיטה ראשונה, ואולי זה גם האמצעי המהיר ביותר ליצור סוג-משמעת מסויים. אבל כלום זהו באמת כיום היסוד הנאמן ביותר ל„רוח החייל“? על כל פנים נוח היה לי יותר לראות במקום „תרגול-הסדר במבנה-סגור“ את המלים „אימון גופני“.

במידה שהדבר נוגע ל„רוח החייל“ הרגלי ~~המשמעת~~ או הרוח הנדרשת כיום ממנו בקרב, אינה כל כך משמעת ללא שאלות ומענות, כי אם זאת: אשר בכל מקום שמכונסים שם יחד שנים שלושה חיילים ימצא בהם אומץ ויזמה, ולפי דעתי יונקת הרוח הזאת כיום יותר מחדר ההרצאה, מסוכת-הלימודים ומככר המשחקים מאשר מככר הקסרקטין. אין אני חולק על ערך התרגול כאמצעי לנטוע בלבבות גאווה והרגשת כבוד עצמי; לא נמצא עדיין כל דבר אחר, על כל פנים לימי שלום, אשר יוכל לעודד את הרוח כתרגול טוב מבוצע יפה. אבל יש חשש להפרזה בזה, וסבורני כי אמנם לעתים מפרזים בכך. לפני ארבעים שנה יכולנו לגצת בקרבותינו בזכות ככר הקסרקטין, כאשר ראינו באומדורמן*. אולם כיום ודאי, ששיטות ככר הקסרקטין אין בכוחן להקנות עוד נצחון בקרב. זה הלך שלימדה אותנו מלחמת-הבורים בשעתה – לקח ששילמנו מחירו. כמו כן ודאי הדבר שפסיכולוגיה של ככר קסרקטין לא תזכנו בנצחונות. האם הבינונו את הדבר לאשורו? כל פעם ששנים שלושה חיילים הולכים בלוייתו של לנס-קורפורל למלא איזה תפקיד, שהיו יכולים למלא יפה לבדם, נפגם משהו ברוחם העצמאית – וזה מלבד בזבוז זמנו וטמטום רוחו של לנס-קורפורל הגון וטוב. ועוד: פעולתו של החייל-הפרט, או של קבוצה קטנה של פרטים, היא הקובעת כיום, יותר ויותר, את מהלך קרב-הרגלים. על כן רואה אני כסעיף ראשון באימון לפתח את רגש האחריות האישית ואת רוח היזמה של החייל, יותר משנעשה הדבר כיום. ~~ואין~~ עלינו להכיר שהיסוד למשמעת – או לרוח-החייל – כיום הוא יותר בפיתוח המוח מאשר בתרגול הגוף. הנה, למשל, דוגמה מן הנעשה אצלנו. אנו דורשים מאת הטירונים שלנו לעבור בככר הקסרקטין את פרשת תרגול-הסדר בקבוצה; ואולם רק בדרגה מאוחרת הרבה יותר – אם אנו עושים זאת בכלל – אנו בוחנים אותם בידיעתם להתמצא בשטח, ביום או בלילה. האם אין ענין זה חשוב באותה המידה, והאם אין אותו הצורך להקדים בלימוד זה? וכלום אין זה מן ההגיון שהטירון ילמד עוד באחת הדרגות הראשונות של אימונו את המבנה שלו בקרב, – שאינו עוד אותם הטורים, הישרים והקבועים אשר מלפני חמשים שנה, כי אם מבנה „היהלום“ ו„ראש-החץ“ וכדומה? הייתי נוטל לי רשות להניח כי יש לאמנו כ„צופה“, כשם שמאמנים אותו כחייל, וכי רגש הכבוד העצמי והבטחון אשר יקנה לו האימון הצופי ערכו יהיה לפחות כערך זה הניתן לו על ידי תרגול-הסדר הסגור. נודע לי בזמן האחרון, כי בקסרקטיני גליל-הפיקוד הדרומי הונהגה עכשו חובת הדרכה

* באומדורמן ניצח הצבא הבריטי את חיל המקדי בסודן בשנת 1898. – המ.

בתורת-המלחמה האלמנטרית ובצופיות, אף אם זה יגרום לקיפוח תרגול-הסדר.
ב. הכושר הגופני. בענין הכושר הגופני אין לומר הרבה, בלתי אם זה, שלבוש רציונלי ועומס רציונלי חשובים ביותר, כדי שהחייל הרגלי יוכל לנצל בקרב את הכושר הגופני שלו; וכי העומס הרציונלי בשביל איש לוחם אינו צריך לעלות על שליש ממשקלו העצמי. כן צריך האימון הגופני לשמור על המגע עם דרישות כלי-הנשק השונים, ואין להרשות כי ישמש מטרה בפני עצמה. ולבסוף, אין להרשות כי התחרות תאפיל על המטרה האמתית של המישחקים בצבא, המתכוונת לפתח את רוחו ואת גופו של כל חייל וחייל.

ג. התמחות בכלי-נשק. רמת הכושר שלנו בשימוש הטכני בכלי-נשק היא גבוהה מאוד, חוץ מבמכשיר ההתחפרות; כי מלאכת החפירה נחשבת עדיין לעתים קרובות כחובה מיגעת ולא כחלק חשוב של האימון בכלי-נשק. רמת הכושר בשימוש המעשי היא אולי פחות טובה מכפי שיכלה להיות. אמנם בארץ זו שהשטחים לתרגילי-קרב הם בה מועטים כל-כך, וכללי-הזהירות לבטחון הצבור הם קפדניים כל-כך, הרי זה מן ההכרח כמעט שהאפשרויות לתרגילים בתנאי שירות ובתחמושת קלעים תהיינה מוגבלות. אבל אין אני בטוח כי משתמשים בכל האפשרויות אשר ישנן. אם לדבר בלב גלוי, הרי מנקודת השקפתו של מפקד הבטליון, אין הדבר שׁוה, באשר אין רישומו ניכר בדינים-וחשבונות השנתיים של האימון בקליעה אף לא בתחרויות הרובאים. וכך יוצא ממילא, שחוץ מבמקרה שמפקד הבטליון בעצמו, או אחד ממפקדיו הישירים, הוא נלהב לענין, נעשים תרגילי-היריה ב ש ד ה והאימון הקודם לכך – דרך רישול במקצת; ובתחמושת שישנה משתמשים לאימון במטוח, לקראת התחרויות. על סמך נסיוני אני במשך שבע שנים סבור אני שעדיין מפריזים אנו באימוני-מטוח וממעטים בתרגילים, בשדה הפתוח, וכי רבים מדי הם כינוסי התחרויות לקליעה ברובים. הדברים אמורים ביחוד ביחס לרובה ולמקלע; טוב מזה מצבו של קלע מכונת-היריה.
ד. אומנות-הקרב. (בריגדיר אחד מחיל-הרגלים, אדם מפורסם ונלהב למקצועו, מציין תמיד את דרישותיו לחיל הרגלי המושלם, שיהא אתליט, קלע מצוי, צייד-גשש בטבעו. אני נוטה תמיד להנמיך את רמת דרישותי ולאמור, כי תכונותיו של איש מצליח בציד-אסור, של גנב-מחותרת וגנגסטר מספקות אותי, האידיאל שלו יש בו כמה מעלות מוסריות שחוששני כי לא ימצאו אצל האידיאל שלי. אך הגדרתי מכוונת מלכתחילה לעורר תשומת-לב אל ערך הערמה במלחמה) אכן אומנות-הקרב להלכה ולמעשה, כלומר השכל המעשי או הכשרון לחבול תחבולות היא כיום נקודת-התורפה של החייל הרגלי.

תרגילים טקטיים

אשר לקביעת תרגילים טקטיים, או לבקורת התרגילים הנערכים על ידי פורמציות-משנה, יכול אני להציע כאן רק כללים אחדים עיקריים ולתמכם בדוגמה אחת או שתיים. לדעתי, הכלל הראשון הוא, שהתרגיל בשביל כל יחידה שהיא, – מחלקה, פלוגה, בטליון, בריגדה – צריך להיות מכוון להציג את היחידה הזאת כשהיא ממלאה תפקיד עצמאי, ולא כחלק של יחידה מדומה גדולה יותר. לכאורה נראה הדבר כמובן מאליו; ואף-על-פי-כן עיינתי בכמה וכמה תרגילים המתחילים, בערך, כך: "פלוגה ב' שאתה מפקד עליה היא הפלוגה הימנית של הבטליון. פלוגה א' משמאלך (מדומה) תוקפת את, גבעת הלבונה", וכן הלאה. יחידות מדומות בתכנית כזו מעידים בדרך כלל על חוסר-דמיון מצד המדריך, וסופו של דבר – אימון גרוע.

כלל מועיל שני הוא זה: התרגילים צריכים להערך באופן שתהא למסקדים יד חפשיה ככל האפשר, והתרגיל הטוב ביותר הוא כששני כוחות יריבים מתחילים בפעולה על פי תכנית פשוטה, ומהלך המאורעות מתפתח באופן טבעי ככל האפשר. לעולם יש לזכור שתרגיל טוב יש לו תמיד יותר מפתרון אחד. בתרגילים קטנים, במקום שכל איש ואיש צריך, בעצם, למלא את תפקידו שלו מבראשית, אין צורך על הרוב בספור-מעשה ארוך, ומשום כך אין חשש גדול לשעמום. במקרה שכוחות גדולים פועלים על פני אותו שטח-האימון הקטן, נדרש יותר כשרון-אמצאה כדי להחזיק את הכוחות היריבים בגבולות המפה, ללא תלישות מן המציאות ובלי לצמצם את יזמת המסקדים. הרי זו בעצם אותה הבעיה העומדת לפני הדרמטורג, שעליו להתאים את כניסותיהם ויציאותיהם של גיבוריו, לספר את סיפור המעשה שלו ולהביא לידי התרת הסכך – וכל זה בתחום מוגבל ביותר במקום ובזמן. וכשם שבתיאטרון אתה מוצא להטים של המקצוע, כן ישנם גם להטים בעריכת תרגיל טקטי, – פעמים מועילים, ופעמים רק מבריקים בלבד. רובן תחבולות ידועות, כגון תחבולת "ההצפה", כששטח-ארץ בלתי-מתאים נהפך לים או לבצה; או תחבולת "המפקד המת", כשמפקד של יחידה מוצא פתאום מן הפעולה; וכדומה. אמצאות, כפי שאמרתי, הן לעתים מועילות מאוד, ואולם סיפור-אמת המסופר בפשטות, מצליח יותר, ואסור להפריז באמצאות האמורות.

סבור אני כי מן המועיל למצוא בסיס של "חיים מן המציאות" לעלילת התרגיל; אבל אין צורך להצטמצם בפרשה צבאית דוקא; לעתים קרובות אפשר לשאוב את הרעיון הנחוצ מן העתון היומי או מתוך איזה רומן. אני בעצמי ערכתי פעם תכנית, שבה עסוקים היו שלושה בטליונים, לפי זכרונות מימי הילדות מתוך קריאה ב"מכרות המלך שלמה".*

בכל אופן, בין שאתה משתמש לשם התרגיל ביסוד היסטורי, "מציאותי" או "הוליבודי", תהיה זו טעות מצדך להיות נאמן ביותר למקור, שע"י כך אתה משנה את תנאי שטח האימון על ידי הנחות דמיוניות. כך, למשל, הקרב הראשון של עזה** יכול לשמש נושא לתרגיל של הקפת יחידת-אויב מובדלת, כשכוח ממונע מעכב את בוא התגבורת של האויב. אלה הם היסודות העיקריים; ואולם אין כל נחיצות להפוך אדמת-שלחין אשר בשטח האימון למדבר. או להניח שאמצעי-ההובלה היחיד הוא על ידי גמלים. לבסוף עומדת לפנינו הבעיה, כיצד לעורר ענין לתרגיל ולקיים את הענין כל הזמן? זוהי נקודה קשה אבל חשובה. אם האנשים מוצאים ענין בתרגיל ודאי שהיה להם לתועלת. הייתי מביע זאת בניסוח כזה: אם התרגיל נדון אחר-כך במסיבת-הקצינים, יש לשער כי יש לו ערך; אם הוא מעורר ויכוחים במסיבת-הסרג'נטים, הרי זה תרגיל טוב; ואולם אם משיחים בו בחדר הקורפורלים, הרי זה אות להצלחה בלתי מפותקת.

כיצד אפשר לעורר ענין כזה, ועד לאיזו מידה מותרות כאן תחבולות תיאטרוניות ומשיכת-הלב בדברים משעשעים? זאת, לפי דעתי, יחליט איש ואיש לפי ראות עיניו. אולי מן הראוי להזקק כאן להוראה שב"תקנות לאימון ותמרונים" בנוגע לבדיחות בהרצאה, שלא ינסה בכך. איש שאין הרוח הזאת שורה עליו, בכל אופן מובטחני שהתבדרות קלה יש לה ערך לעתים קרובות. להלן ניתנים פרטים של תרגיל-בטליון שהוצא לפועל בשנה שעברה, אשר

* רומן של רידר הנדר. יש תרגום עברי בהוצאת "שטיבל" – המ'.

** בימי מלחמת העולם הקודמת. – המ'.

נעשה בו נסיון לגלם ככל האפשר את היסודות המטרידים שבמלחמה. התרגיל התחיל בהיות הבטליון בצריפיו, במקום שהיה שרוי, כביכול, ברורבה, נח אחרי הרבה ימים של האבקת קשה. בה נגרמו לו אבדות בקרב-התגוננות. מלבד עובדה זו לא סופר דבר לאנשים, ורק ניחן להם תיאור כללי של קו-הקרבות, כשלשה או ארבעה מילין ממקום המצאם, צפונה. בבוקר יום התרגיל הודיע אחד משופטי-התרגיל לקצין המפקד כי שומע הוא אש-תותחים כבדה על פני כל קו-הצפון. הבטליון קיבל סקודת "הכון". מקץ רבע שעה באה ידיעה בטלפון ממטה הבריגדה, שהאויב פרץ דרך בטליון א'; כי פצועים ונחשלים מן היחידה זורמים על פני מטה הבריגדה; כי המצב בשאר חלקי החזית הוא מעורפל; וכי הקצין המפקד צריך להתקדם עם הבטליון שלו, לבחור ולתפוס עמדה בערך בחצי-הדרך בין צריפי-הרורבה ובין קו-החזית, להפסיק כל פריצה נוספת ולכנס את הנחשלים של הבטליון א'. עוד הידיעה נמסרת והנה נשמע בטלפון קול נפץ, קול צעקה, ואחר-כך באה דממה. מכאן יכול היה המפקד להסיק כי פגז פגע במטה הבריגדה. מובן שכינס מיד את מפקדי-הפלוגות ונתן את פקודותיו. לאחר שסיים את דבריו הופיעו שני מטוסים וערכו התקפה בהנמיכם לטוס. בו בזמן פוצצו כמה מטענים, שהונחו בלילה על ידי המהנדסים המלכותיים. מנהל התרגיל הוציא מיד כמה וכמה מן המפקדים מכלל פעולה (כנפגעים), בהניחו לקצין המפקד לאסוף לו מפקדים חדשים ולחזור על פקודותיו. משנתקרב הבטליון לעמדה שהוא נועד להחזיק בה, פגז תהלוכה, ממשית ביותר, של נחשלים, של כלי-הובלה ופצועים-מהלכים. מחלקה של בטליון אחר סיפקה את אלה, והחוש הדרמתי של החיילים עשה את השאר. הנחשלים האלה קיבלו מראש מפי שופטי-התרגיל את הסיפורים השגורים הקודרים על אשר ארע, על מספר האויב הרב, על קרבת הרודפים וכו'. וכך צריך היה הבטליון לא רק לתפוס עמדה, כי אם גם לאסוף את הנחשלים, לטפל בפצועים ולעמוד על המצב מתוך מכול של הודעות מחרידות הסותרות זו את זו. לאחר שהמפקד התגבר על המצב הזה וערך את הבטליון שלו בקו-הגנה, מוכן לכל מיני תקלות אפשריות, בא קצין ממטה הבריגדה ועמו הוראות חדשות. נמצא, שהמצב אינו רע כל-כך כאשר חשבו תחילה: האויב פרץ בנקודה אחת, אולם עדיין הוא נעצר על ידי שיירי בטליון א'; מטה הבריגדה ניזוק; מיור-הבריגדה נפגע; אבל הבריגדיר עודנו חי; והוא ציוה עכשו על הקצין המפקד לקדם את הבטליון שלו לשם התקפת-נגד; כן נאמר לו, שהאיש אשר ייטיב להסביר לו את הסיטואציה הוא הקצין המפקד של בטליון א', המוטל פצוע על יד מטה הבריגדה. אליו פנה המפקד של בטליון-הרורבה. ומצא שם התגלמות מושלמת של אדם פצוע ומוזעזע במקצת; הדואג לעזור, אלא שידיעתו מעורפלת למדי. ידיעות נוספות צריך היה לאסוף מאת שרידי בטליון א' - שהיו מיוצגים כאן למעשה - לפני שיוכל לארגן ולבצע את ההתקפה הנגדית. התרגיל נסתיים בביצור העמדה שנכבשה בחזרה, באיסוף השבויים וחקירתם. כן הוכנו אצלם מראש תעודות חשובות, שעל קצין-הריגול של הבטליון למצוא אותם, אם הוא עושה את מלאכתו כראוי.

ההתעוררות והענין שהעלה תרגיל זה הראו כי כדאי היה לטרוח בכך והוכיחו לי כי חיבתו של כל חייל ממוצע לקצת "התחפשות" ו"שחקנות" ניתנת לניצול נוסף. נערך עוד תרגיל, בו "שיחק" בטליון שלם, ב"תלבושות", בתפקיד של "בני זולו הפראים ושואפי-המלחמה".

אגב, כדי להבטיח את התענינותם של האנשים, יש לדאוג לכך שהתכנית תהיה

מודפסה. אמנם לא תמיד נקל הדבר להיעשות, מטעמים כספיים. אבל מובטחני כי הוצאת-כסף זו אינה לבטלה, ובתקציב לשכת-ההדרכה יש לכלול סכום להדפסת תכניות לבסוף יורשה-נא לי להביע כאן רעיון מנחם שרכשתי לי בשבע שנות אימון: גם אם בשעת התרגילים והתמרונים יקרו כשלונות ופגעים, וגם אם הדברים נראים כערבוביה עלובה ללא-תקוה, זכור תזכור כי המלחמה היא תמיד ערבוביה גרועה מכל מה שעלול להתרחש בשעת-שלום. וכך נמצא, שיישור ההדורים הוא, למעשה, האימון המעשי הטוב ביותר לצורך מלחמה. וכן, אם אתה שומר על צלילות דעתך ומזגך, תמצא תמיד - בעת מלחמה ובעת שלום - כי גם המערבולת הסבוכה ביותר, הנראית כחסרת-מוצא, מסתלקת לבסוף באיזה אורח-פלא שהוא. אבל לאחר מעשה חשוב היטב, כיצד הגיעו הדברים לידי ערבוביה זו, ואחרי כן, אם אפשר, אל תסן כי אותו הדבר יחזור וישנה.

סון טצו

השימוש במרגלים

מתוך „חכמת המלחמה“ - ספר-מופת סיני, שנכתב במאה ה-5 לפני סה"ג ונחשב עד היום לחיבור הצבאי החשוב ביותר בכל לשון שהיא.

פתח סון-טצו ואמר:

הרמת חיל בן מאה אלף איש והולכתו על פני מרחקים גדולים גורמים גזק גדול לעם ודלדול לאוצרות המדינה. לאלף אוקיות כסף תעלינה הוצאות יום-יום. מהומה תהיה מבית ומחוץ, והאנשים יפלו יגעני-כוח בדרכים. כשבע-מאות אלף משפחות תטרדנה מעבודתן.

צבאות אויבים עלולים לעמוד זה מול זה משך שנים, בשאפם לנצחון אשר יוכרע ביום אחד. ומכיון שכך, הרי זה שיא האכזריות לא לדעת על מצבו של האויב, אך ורק משום שמי שהוא עינו צרה בהוצאה של מאה אוקיות כסף למתן שכר ופרסים.

מי שעושה כך אינו ראוי להיות מנהיג לאנשים, אינו יד-עוזר למלכו, אינו רב-הנצחון.

על כן, זה הדבר הנותן למלך הנבון ולמצביא הטוב את היכולת להלחם ולנצח, ולהשיג דברים שהם למעלה מכוחם של אנשים רגילים: ידיעת-הענין מראש. והנה, ידיעה קודמת זו אינה נמסרת מפי רוחות; אינה נלמדת מתוך הנסיון, מן הפרט אל הכלל; גם לא על ידי כל חישוב שהוא בדרך ההיקש.

ידיעה על מערכות האויב אפשר לקנות רק מפי אנשים אחרים. מכאן השימוש במרגלים. חמשה סוגים הם: (א) מרגלים שבמקום; (ב) מרגלים שמכפנים; (ג) מרגלים הופכי-עורם; (ד) מרגלים שלוחים למות; (ה) מרגלים שניצולו.

אם כל חמשת הסוגים האלה עושים במלאכה, לא יוכל איש לגלות את מערכת הסוד. לזה יקרא „משיכת-חוטים נשגבה“. זה כוחו היקר ביותר של השליט.